נ. העזתי

המזרקה

פלגלג מרקיד אשפתות, פלגלג משבר שמש, מדלג בצדי אספלט. קרחון גורף סלעי מורנה, קרחון זורע נצח כחול, גולש מן פסגות. גייזר מלוהט שאל:

«אבד מפקע
ציצי שנהב»
אי פבוס מתלהלה
יפלא גוניו,
נופל ומשתרע
כנהי רב».
(ש. בודלר, «המזרקה»)

כן מחשבת האמן וכזו עליה להיות. הגיון ורגש. כיצד נבדיל בין תאומי־סיאם אלה? אולי נמזגו שניהם בקוקטייל המוצב על האבניים? אפשר בזה שונה ה מ ח ש ב ה ה א מ נ ו ת י ת מכל אחיותיה, למשל — מחשבת המדע? או, ביתר הרחבה: המחשבה־מדעת? יש הרצאות מעל קתדראות בסורבונה, ויש נאומים פוליטים בלילות «מאנסרדה» או קפה. גם במדע וגם באמנות — שיטות, מגמות, והערכות. המלומד שונא את מתנגדיו שנאה קרה, אפטית, שנאת כוכבים, שנאת מות. לאמן — שנאה לוהטת, כואבת, שנאת כוכבי־שביט, שנאת־חיים. הלא־אמן מדליק ומאיר. האמן מדליק ובוער. נלהב, נבער כולנו, — אומר הוא. נאחז באש כולנו יחד. לא הנצחון הקיפא תכליתנו, אלא הקרב. לא המסקנה, אלא הבהוב הרעיונות המצית, המחמם, המעורר שגשוג, שגעון ושגב.

— עוטה עלי! — יקרא האמן אל יריבו — כאן מערבולת! כאן שטף יורד אל תהומות. רק החזק יצלול וחי. רק האדיר יוסיף להזניק סילוני לויתן מרקיעים.

— עוט והטביעני! — יקרא האמן אל יריבו.

דגי הרמש יהדפו־ינוסו מן המערכה. איי אלמוגים ימוגו־יתפוררו בטלטלה. גופות ענקים ישתלבו, ינוצצו. ומשחק המים יעלה מעלה־מעלה.

.. וברפות אוני האחר, ולפני רדתו מטה־מטה, ינועו סנפיריו לעומת הגדול, יקישו: הי־דד.. הי־דד..

.. והרוח תגבר ותריע ותגלגל: בררראאאוו טורררו!

ומשחק המים יעלה מעלה—מעלה..

כן מחשבת האמן, כאלה מחשבתו וחייו באמנות. כך עליהם להיות.

קראתי מאמר בעתון־ספרות צרפתי.

הוא זוכר באהבה ובגעגועים את ימי הזעף והבעבוע בזרמי האמנות, בהם היה אולי דגל האמת האמנותית קרוע, ממורט ומנוקב (בקולמוסי פולמוס ובכדורי דוקרבות), אבל היה לדגל.

כעת שחו, התפרקו בנות השיר. (למען איזה עגל התפרקו?) כיום נשלחו הרפסודות על־מי השלוח.

— אני כותב כך, והוא אחרת. — את שנינו מדפיס אותו המו"ל ושנינו נמכרים (!) באותו מספר הטפסים.

אנשים (סנובים או ציניים) עורכים אנקיטות — "כיצד הם כותבים".. ו ה ם.. הם עונים. (אל־אלהים, כיצד הם עונים!) זה מודיע, כי ההשראה האמתית פוקדת אותו בימות הקיץ, ודווקא אחר הצהריים. זה שומר תמיד פנקס רשימות למראשותיו, שמא יארע הדבר גם בלילה. האחד דפיו תמיד נקיים ממחיקות, השני כותב אחת ומוחק שתים. ואפילו מצייר ראשים קטנים בשולי הגליון (צלומים להוכחה!) יש אוחז בעט נובע ויש מושך בנוצת אוז. לפלוני עמודי ניר מפורדים, ולרעו מחברות מחברות..

.. ודרמטורגן ידוע מספר בטון של מעונה, כי אינו יכול לשים בפי הנפש הפעלות ריפליקה אשר לא תחויב ע"י מצב תעניינים. איזו גבורה שבישור! מעטים, מעטים כוכבי־השביט. בשמים—לילה, ואין משחקי אור. משעמם ומעציב. היכן משעמם?. במשתאות פא"ן ודאי לא!

מאמר קראתי בעתון־ספרות צרפתי.

.. ומאמרים בעתונינו.

אצלנו לא רק השלוח.. פה שקט.

— מה שאון ממשאון? על מה אריב? הצדק עמדי הוא. גם האחרים יודעים זאת, ורק פנים יעמידו על כן אסיח דעתי מהם וסופם להתפיס.

כך יכול לדבר רק אמן, שאבד את הרעב למחשבה אמנותית, שהביא את הדגל לבית הנכאות. הו—הו! משם לא יגזל.

הנה הווטראן.. שבע שבע מלחמות רוח (השכלה, לאומיות) ואינו רוצה בהמשכן, לא על ידו ולא ע"י אחרים. ואינו מבין, כי בלי מלחמת רעיונות א מ נ ו ת י ם (תנאי נוסף, אמנם, ל ע י ק ר — לחיי נפש פנימיים ופרטיים) אין האמן חי באמנות, וכשאין הוא חי באמנות, אין אמנותו חיה. אין היא חי הנושא את עצמו, כי אם יונקת יניקת טפיל מן המת ומן הזר. הנהו הווטראן. נזון מפנסיה וענוד מידליות. ערב־ערב יצא לטייל בגן העיר. שקט שקט ושקיעה. אבל מיצי־סתר זולפים בכל גזע. אדמומית הבדולח מבשרת מזרח נאדר. ובקרן זוית, בפינת לבלוב מוריק, מנגנת המזרקה:

«אבד מפקע
ציצי שנהב»
אי פבוס מתלהלה
יפל־א גוניו,
נופל ומשתרע
כנהי רב».